

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1422
Toplantı Tarihi/Sayısı : 18.4.2024/40
Karar Numarası : 2024/364
Başvuran : E. Ö.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Alaşehir M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın barındırıldığı ceza infaz kurumunda sağlık sorunu yaşamasına rağmen personel tarafından kendisine ilgi gösterilmediği ve rahatsız olduğu beline personel tarafından sertçe bastırılarak kendisine acı çektirildiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 3/9/2022 tarihinde saat 12.20 civarında belinde şiddetli bir ağrı hissetmesi sebebiyle acil çağrı butonuna bastığını, gelen personele durumunu açıkladığını, görevlinin ilgilenmemesi üzerine acil çağrı butonuna belirli aralıklarla bastığını, en son gelen personelin sağlık görevlilerinin kendisine bakamayacağını ve ertesi gün dilekçe yazarak doktor muayenesi talep etmesi gerektiğini söylediğini, hastaneye giderek iğne olmayı talep etmesine rağmen bu talebinin personel tarafından dikkate alınmadığını,

b. Daha sonra havalandırma alanına çıktığında belinin kilitlenerek yüzüstü düştüğünü, arkadaşlarının acil çağrı butonuna basarak personeli çağırmasına rağmen kimsenin yardıma gelmediğini, yaşadığı bu psikolojik etkenler nedeniyle kendisine zarar verdiğini, personel tarafından beline 3-4 defa sertçe bastırıldığını ve çok acı çektiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Alaşehir M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan alınan 1/12/2023 tarihli yazılı görüşte özetle;

a. 14/9/2022 tarihinde başvuranın aynı iddialarla Alaşehir Cumhuriyet Başsavcılığına şikâyet başvurusunda bulunduğu, şikâyet dilekçesinde yer alan iddialara ilişkin bir araştırma raporu hazırlandığı,

b. Araştırma Raporu incelendiğinde; başvuranın 1/9/2022 ve 12/9/2022 tarihlerinde Kurum doktoru tarafından muayene edildiği ve bel ağrısı tanısı ile reçetesinin düzenlendiği, ağrılarının artması üzerine 13/9/2022 tarihinde Alaşehir Devlet Hastanesi acil polikliniğine sevk edildiği, acil poliklinikte muayene edildiği, burada temel psikiyatrik muayenesinin yapıldığı, düzenlenen raporda belirgin psikopatolojik bulguya rastlanmadığı, ayrıntılı psikiyatrik muayeneye gerek duyulduğu ve psikiyatri konsültasyonunun talep edildiği değerlendirilmesinin yer aldığı, acil polikliniği tarafından yumuşak doku bozukluğu tanısı ile arveles, augmentin ve detroits isimli ilaçların reçete edildiği,

c. Başvuranın 15/9/2022 ve 19/9/2022 tarihlerinde Kurum doktoru tarafından tekrar muayene edildiği ve reçetesinin düzenlendiği, 20/9/2022 tarihinde Alaşehir Devlet Hastanesi psikiyatri polikliniğine sevk edildiği, burada yapılan muayenenin ardından başvuran adına "....." tanısı ile iki ay sonra kontrol edilmek üzere isimli ilaçların reçete edildiği,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ç. Başvuranın Alaşehir M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu sağlık birimine hitaben 10/10/2022 tarihinde yazmış olduğu dilekçesindeve uyku ilacı hariç diğer ilaçlarının kesilmesini talep ettiği, 10/12/2022 ve 13/10/2022 tarihlerinde Kurum doktoru tarafından muayene edildiği ve reçetesinin düzenlendiği,

d. Başvuranın Alaşehir M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu sağlık birimine hitaben 14/10/2022 tarihinde yazmış olduğu dilekçesinde, 13/10/2022 tarihinde Kurum doktoru ile görüşmesi üzerine kesilmesini talep ettiği ilaçlarının tekrar verilmesini talep ettiği ve ilaçlarını tekrar almaya başladığı belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından cevap verilmediği anlaşılmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir: "*Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.*"

6. 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hüküm altına alınmıştır.

8. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar Türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

11. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 80'inci maddesinde yer alan "*Hükümlünün sağlık nedeniyle hastaneye sevkine gerek duyulduğunda durum, kurum hekimi tarafından derhâl bir raporla ceza infaz kurumu yönetimine bildirilir.*" hükmü uyarınca hükümlünün sağlık durumunun öncelikli olarak Kurum yönetimine bildirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

12. Birleşmiş Milletler (BM) tarafından kabul edilen "Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunmasına Dair İlkeler Bütünü" belgesinin 24'üncü maddesinde "*Tutulan veya hapsedilen bir kimsenin tutma yerine veya hapis haneye girişi yapıldıktan sonra mümkün olan en kısa sürede, tam ve doğru şekilde tıbbi muayenesi yapılır; bundan sonra da gerekli olduğu zaman tıbbi bakım ve tedavisi yapılır. Bu bakım ve tedavi ücretsiz verilir.*" düzenlemesi yapılmıştır. (BM, Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunmasına Dair İlkeler Bütününe İlişkin 43/173 sayılı Kararı, 9/12/1988, para. 24.)

13. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir kötü muamelenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/09, 28.09.2015, para. 86). Ayrıca, 3'üncü maddenin yakalama gibi bazı koşullarda güç kullanımını yasaklamadığını ancak yalnızca zaruri olması ve aşırı olmaması kaydıyla böyle bir güç kullanılabileceğini belirtmiştir (AİHM, *Vasilev/Bulgaristan*, B.

No: 48130/99, 12.04.2007, para. 63).

14. Kötü muameleye maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini de belirtmek gerekir (Anayasa Mahkemesi (AYM), *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para.45).

15. Öte yandan AİHM iddiaların doğruluğunu araştırıp ortaya koyarken, tarafların kendisine sunduğu ve resen elde ettiği bütün materyallere dayanır ve delilleri takdir eder. Kanıtlama yükümlülüğünün taraflar arasında dağıldığı görülmektedir. Çünkü Mahkeme'nin bir kararında belirttiği gibi, Sözleşme organları önündeki bazı davalarda, "*İddiasını kanıtlamak iddia edene düşer.*" prensibini katı bir şekilde uygulama imkânı yoktur (AİHM, *Orhan v. Türkiye*, B. No:25656/94, 18/6/2002, para. 266).

16. AİHM, işkence ve kötü muamelenin yapılıp yapılmadığının tespiti için en önemli delil olan sağlık raporlarının, Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT) tarafından tavsiye edilen standartlarda ve İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ve Aşağılayıcı Muamele ve Cezaların Etkili Bir Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesine İlişkin Kılavuzda (İstanbul Protokolü) yer alan ilkelere uygun verilmiş olmasını aramaktadır. Mahkemeye göre, bu belgelerdeki standartların ve ilkelerin altında kalan bir sağlık raporunda başvuruçunun vücudunda yara bere izleri bulunmadığı söyleniyorsa, böyle bir sağlık raporuna başvuruçunun kötü muamele gördüğünü veya görmediğini kanıtlayıcı bir belge olarak dayanılmaz; başvuruçunun iddialarını destekleyen başka bir delil de bulunmaması halinde, kötü muamele kanıtlanmış olmaz (AİHM, *Ballıktaş/Türkiye*, B. No: 76730/12, para. 29,30).

17. Bir mahpusun doktor tarafından muayene edilmesi ve bu bağlamda sağlık hizmetlerinden faydalananın olması doğrudan tıbbi yardımın yeterli olduğu anlamına gelmemektedir (Hummatov/Azərbaycan, B.No:9852/03 ve 13413/04, 29/11/2007, para. 116). Yetkililerin kişinin alıkonulduğu süre boyunca sağlık durumuna ilişkin kapsamlı ve düzenli kayıt tutması (AİHM, *Khudobin/Rusya*, B. No:59696/00, 26/10/2006, para.83) ve tedavi hizmetlerinin hızlı, doğru ve sistematik olması da (AİHM, *Melnik/Ukrayna*, B.No:72286/01, 28/3/2006, para. 104-106) devletin işkence ve kötü muamele yasağı kapsamında pozitif yükümlülükleri arasındadır. Bu çerçevede ceza infaz kurumunda sunulan sağlık hizmetlerinin halka genel olarak sunulan sağlık hizmetleriyle kıyaslanabilir düzeyde olması beklenmektedir (AİHM, *Blokhin/Rusya*, B. No:47152/06, 23/3/2016, para. 137).

18. Başvuranın barındırıldığı Kurumda yaşadığı sağlık sorunuyla ilgili yetkili personel tarafından müdahale edilmediği iddialarına ilişkin 14/9/2022 tarihinde Alaşehir Cumhuriyet Başsavcılığına şikayet dilekçesi iletilmesi üzerine muhatap kurum tarafından gerekli inceleme ve araştırmayı yapmak üzere 12/10/2022 tarihinde bir muhakkik atanmış ve 26/10/2022 tarihli araştırma raporu hazırlanmıştır. Araştırma raporu incelendiğinde başvuranın iddiaların yaşandığı 3/9/2022 tarihinden iki gün önce bel ağrısı şikayeti sebebiyle 1/9/2022 tarihinde Kurum revirinde muayene olduğu, reçete düzenlendiği, daha sonra 12/9/2022 tarihinde tekrar Kurum revirinde muayene olduğu ve reçete düzenlendiği, 13/9/2022 tarihinde ise Alaşehir Devlet Hastanesi acil polikliniğine sevk edilerek orada muayene edildiği ve reçetesinin düzenlenerek kati sağlık raporu düzenlenerek psikiyatri poliklinik kontrolü önerildiği anlaşılmıştır. Sağlık durumuna ilişkin 13/9/2022 tarihli raporda başvuranın ayakta muayene edildiği, batin (karın bölgesi) muayenesinde hassasiyet olduğu, belirgin patolojik bulguya rastlanmadığı, üst ekstremitede (omuz bölgesi, kol bölgesi, ön kol bölgesi, el bölgesi) lezyonlar saptandığı, bu lezyonların 3 santimetre, 2 santimetre ve 1 santimetrelilik kesikler olduğu, genel psikiyatrik muayenede belirgin psikopatolojik bir bulguya rastlanmadığı, ayrıntılı psikiyatrik muayeneye gerek duyulduğu, hastanın mevcut durumda hayati riski bulunmadığı, yeni oluşmuş lezyonların basit tıbbi müdahale ile giderilebilir olduğu, bu raporun durum bildirir kati hekim raporu olduğu belirtilmiştir. Ayrıca başvurana acil polikliniği tarafından yumuşak doku bozukluğu tanısı ile arveles, augmentin ve detroits isimli ilaçlar reçete edilmiştir.

19. Başvuranın sağlık durumuna ilişkin düzenlenen evraklar incelendiğinde 15/9/2022 ve 19/9/2022 tarihlerinde Kurum doktoru tarafından muayene edilen başvurana bel ağrısı, sırt ağrısı iletanısı ile reçete düzenlendiği ve ilaç reçete edildiği anlaşılmaktadır. Buna ek olarak acil polikliniği tarafından ayrıntılı psikiyatrik muayenenin gerekli görülmesi üzerine başvuran 20/9/2024 tarihinde Alaşehir Devlet Hastanesi Psikiyatri Polikliniğine sevk edilmiştir. Psikiyatri kliniğine muayene olan başvuran adına düzenlenen reçetedetanısı konulmuş ve iki ay sonra kontrol edilmek üzereisimli ilaçlar reçete edilmiştir.

20. Ayrıca muhatap Kurum tarafından iletilen cevabi yazı ekinde başvuran tarafından Alaşehir M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu sağlık birimine hitaben 10/10/2022 tarihinde yazılmış dilekçe mevcuttur. Başvuran

dilekçesindeve uyku ilacı hariç diğer ilaçlarının kesilmesini talep etmiştir. Öte yandan başvuranın 10/12/2022 ve 13/10/2022 tarihlerinde Kurum doktoru tarafından tekrar muayene edildiği ve viral (herpes a. otitis) enfeksiyon iletanısı ile reçetesinin düzenlendiği görülmüştür.

21. Başvuranın sağlık hakkının ihlal edildiği iddiası ile muhatap Kurum tarafından iletilen bilgi belgeler birlikte değerlendirildiğinde başvuranın fiziksel ve psikolojik hastalıklara sahip olduğu ve bu sağlık sorunlarıyla bağlantılı olarak zorluk yaşadığı açıktır. Öte yandan başvuranın sağlık sorunları yaşamasına rağmen Kurum İdaresi tarafından gerekli önlemlerin alınmadığı ve bir personel tarafından beline bastırılmak suretiyle fiziksel şiddet uygulandığı iddialarını destekler nitelikte herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Muhatap Kurum başvuranın sağlık sorunlarıyla ilgili farklı polikliniklerde ve birbirini takip eden zamanlarda muayene olmasını sağlamıştır.

22. Başvuran adına düzenlenen 13/9/2022 tarihli durum bildirir raporunda, başvuranın bazı bölgelerinde kesik izinin mevcut olması ise başvuranın kendisine zarar vermiş olması durumuyla uyumludur.

23. Başvuranın sağlık durumuna Kurum tarafından ciddiyetle yaklaşıldığı ve ceza infaz Kurumunun şartları ölçüsünde başvuranın sağlık hakkı bağlamında ihtiyaçlarının giderilmesi yönünde adımlar atıldığı görülmektedir. Başvuranın sağlık hakkının ihlal edildiği iddiası bir bütün olarak değerlendirildiğinde yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

18/4/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alısan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYZAZ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye